

Uppdrag för Folkhälsoenheten år 2020

Sveriges mål för folkhälsopolitiken är att skapa samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation.

Region Jämtland Härjedalen och länets kommuners mål

År 2025 ska länets befolkning ha en klart bättre hälsa än idag. Visionen är ”Hälsa på lika villkor för hela befolkningen för en hållbar utveckling i Jämtlands län”. Detta är tydliggjort i dokumentet ”Mål för gemensam hälso- och sjukvårdspolitik i Jämtlands län 2014 - 2025”. Dokumentet sammanfattar vilka mål, prioriteringar och samverkansformer regionen och kommunerna ska arbeta utifrån för att bidra till detta.

Centrala begrepp

Folkhälsovetenskap/ folkhälsa är ett uttryck för hälsotillstånd ur ett befolkningsperspektiv. Tar hänsyn till både nivå av hälsotillstånd samt om hälsan är jämlikt fördelad. Utifrån detta begrepp ska vi således fånga i vad mån vissa grupper – utifrån exempelvis könstillhörighet, socioekonomi, etnisk tillhörighet, boende i vissa områden – uppvisar sämre hälsoläge än övriga.

Folkhälsoarbete är hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande verksamhet för att bidra till en god och jämlik hälsa för hela befolkningen. Vi har alltså inte bara att ta hänsyn till individers/patienters egna beteenden, livsstil osv utan även till den miljö och övriga förhållanden som människor lever under.

Hälsofrämjande insatser är en aktiverande process som leder till att människor ges möjlighet att öka kontrollen över sin hälsa och livskvalitet. Vi pratar här om den självupplevda hälsan. En förutsättning för att stödja personer i deras möjlighet, är aktuell och konkret kunskap om de olika faktorer som bidrar till hälsa.

Sjukdomsförebyggande insatser innefattar aktiviteter vars syfte är att förhindra/ förebygga att sjukdomstillstånd utvecklas. Vanligt är att följande nivåindelning av sjukdomsförebyggande preventionsarbete görs:

- Primärprevention – syftar till att förhindra insjuknande
- Sekundärprevention – syftar till att förhindra återinsjuknande
- Tertiärprevention – syftar till att minska komplikationer av sjukdom/ skada

Folkhälsoenheten

har som uppgift att stödja såväl den egna organisationen som andra aktörer i Jämtlands län för att främja hälsa och förebygga ohälsa.

Tillhörighet inom Region Jämtland Härjedalen

Sedan mars 2017 tillhörighet Hälso- och sjukvård/ område primärvård/ anslagsfinansierad verksamhet.

Personalsammansättning

För att förena det strategiska perspektivet med det praktiska levnadsvaneperspektivet behövs tvärvetenskaplig kompetens inom område medicin och omvårdnad, folkhälsovetenskap, socialmedicin, kommunikation och statistik.

Arbetsområden:

- Levnadsvanor
 - Tobak, Alkohol/droger/spel, Goda matvanor, Fysisk aktivitet.
 - Ingå i HFS, Hälsofrämjande hälso- och sjukvård, nationellt nätverk.
 - Mobilisering mot droger.
- Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter
- Folkhälsorapportering
 - HLV, hälsa på lika villkor vart 4:e år 2018, 2022, 2026 osv
 - HiS, Hälsosamtal i skolan. Rapport vartannat år.
 - CAN, skolbarns drogvanor vart 4:e år 2019, 2023 osv
- Barn och ungas hälsa
 - Kunskapsstöd och samordning för länsövervakning av Hälsosamtalet i skolan för länets skolhuvudmän.
 - Samverkan och utvecklingsarbete med norrlänen kring gemensam webbapplikation för hälsosamtalet i skolan
 - Kunskapsstöd och samordning av Föräldraskapsstöd i länet i samarbete med Länsstyrelsen.
- Underlag för framtida beslut på politisk och/eller tjänstemannanivå. Enheten ska utifrån sina kompetensområden kunna lämna adekvata underlag inför olika beslut.

Kunskapsstöd

Folkhälsoenheten ska bidra genom att vara ett kunskapsstöd till sina samverkanspartners, inom och utom RegionJH. För att möjliggöra detta krävs en aktiv omvärldsspaning inom enhetens olika kompetensområden.

Samverkan

Samverkan ska ske både på nationell och regional nivå. Samverkan kan exempelvis vara inom den egna organisationen men även med kommuner i länet, Länsstyrelsen, Idrottsförbundet, RCC Norr, Norrlandstingen, Livsmedelsverket, SKL, Folkhälsomyndigheten, HFS-nätverket, SKL:s folkhälsochefsnätverk, frivilligorganisationer med flera i syfte att uppnå en jämlik och god hälsa för alla i region Jämtland Härjedalen.

Samverkan kan exempelvis ske genom att skolor efterfrågar utbildning/kunskapsutbyte kring folkhälsovetenskapliga frågor, eller att en kommun önskar hjälp med att ta fram egna handlingsplaner/ strategidokument kring folkhälsofrågor.

Operativt stöd till verksamheter

Arbetet genomförs genom att Folkhälsoenheten stödjer och förstärker övriga aktörers insatser kring det främjande/ förebyggande arbetet, på alla nivåer, dvs. medborgar- och grupp-nivå samt individnivå.

Stödda kommuner: den ena kommunen är inte den andra lik varför all samverkan måste utvecklas med maximal lyhördhet utifrån kommunens förutsättningar att bidra i folkhälsoarbetet.

Enheten ska utifrån sin kompetens bidra till att strategiska mål kan sättas samt bidra till att strategiska mål planeras och utförs.

Länsstyrelsen har ansvar för att samordna arbetet kring ANDTS (alkohol/narkotika/doping/tobak och spel) och Föräldraskapsstöd inom länet. Folkhälsoenheten samverkar i olika nätverk kopplat till detta.

Folkhälsoenheten ska arbeta med:

Angett i bokstavsordning och inte i angelägenhetsgrad.

Folkhälsorapportering

Folkhälsoenheten ska leverera vissa rapporter/ analyser kring hälsa och hälsans utveckling över tid hos befolkningen i länet. Dessa utgör underlag till överväganden/ beslut för politiska prioriteringar/ strategier och rapporterna ska spridas och kommuniceras till övriga intressenter i länet.

- Hälsa på lika villkor, HLV, vart 4:e år
- Skolelevers drogvaneundersökning, CAN, vart 4:e år
- Hälsosamtal i skolan, HiS, vartannat år i enlighet med uppdrag

Folkhälso Z

Folkhälsoenheten deltar med representanter vid varje möte med politiker (4ggr/ år) samt vid varje möte med tjänstemän (minst 4ggr/år). Enhetschef ingår i presidiet inför möten.

Föräldraskapsstöd

Kunskapsstöd och delaktighet i samordning av Föräldraskapsstöd riktat till aktörer i länet i enlighet med nationell strategi för föräldraskapsstöd, i samarbete med Länsstyrelsen och nätverket Föräldraskapsstöd-Z. Under 2020 kommer en sammanställning av genomförda kommundialoger under hösten 2019 att göras och fungera som utgångspunkt för nästa steg.

Att samordna Föräldraskapsstöd var Folkhälsoenhetens (tidigare benämning på nuvarande Folkhälsoenheten) uppdrag via Barnarenan från 2014

Landets Länsstyrelser har sedan 2018 fått ett utökat regeringsuppdrag att samordna Föräldraskapsstöd 0-18 år. (tidigare stöd till föräldrar med barn i tonåren)

HBTQ – diplomering. Folkhälsoenheten ska vara ett stöd vid implementering av hälsofrämjande utvecklingsarbete som ska bidra till ett normkritiskt förhållningssätt/arbete inom hälso- och sjukvården via hälsocentraler och inom specialistvården.

Folkhälsoenheten har tagit fram ett utbildningsprogram för HBTQ-diplomering, som är testat på en gymnasieskola i Östersund. Under 2019 anordnar Folkhälsoenheten diplomering av två enheter inom RegionJH. Ytterligare medel kommer, om möjligt, att sökas för 2020.

Hemsida – media - material

Folkhälsoenheten ska lägga ut aktuell information på sin hemsida. Hemsidan ska vara lättåtkomlig och synlig både inom och utom organisationen.

Informationsbrev om hälsa ska publiceras några gånger per år. Enheten ska delta/ hjälpa andra enheter när de vill sätta ihop informationsmaterial, broschyrer, annat.

Folkhälsoenheten ska vara tillgänglig för media.

Hälsosamtal i skolan

Kunskapsstöd och samordning i enlighet med samverkansavtal för länets skolhuvudmän. Under 2020 kommer folkhälsoenheten att samordna och revidera samverkansavtal med skolhuvudmännen. I samverkansavtalet ingår bl.a. ansvar för skolsköterskornas kompetensutvecklingsdagar kopplat till hälsosamtalet i skolan samt sammanställning av statistik och framtagande av rapporter.

Norrälänerna har ett samverkansavtal gällande gemensam dataapplikation och upphandlad dataleverantör, enheten kommer under 2020 att starta en framtidsgrupp för att ta ställning kring hur den norrlandsgemensam samverkan för Hälsosamtalet i skolan ska ske fortsättningsvis. Enheten ingår i ett nationellt nätverk för hälsosamtalet i skolan. I nätverket ingår Folkhälsomyndigheten, SKL och EMQ.

Mobilisering mot droger

Folkhälsoenheten samordnar arbetet som styrs av regionala och kommunala politiker via Folkhälso Z och årligen revideras en programförklaring.

Nätverket hälsofrämjande sjukvård (HFS). Region Jämtland Härjedalen ingår i detta nätverk. Regionöverläkare deltar i presidium. Folkhälsoenheten ansvarar för anställning av processledare 50 % samt temagrupsdeltagare i nätverk för alkohol, tobak, goda matvanor, fysisk aktivitet och sexuell hälsa. I dagsläget bemannas dessa fem nätverk vilka i framtiden kan komma att utökas om behov finns.

Ohälsosamma levnadsvanor

Folkhälsoenheten ska samordna och vara ett konsultativt stöd till vårdpersonal inom RegionJH i form av utbildning, erfarenhetsutbyte, information och metodstöd kring hur levnadsvanor kan och bör påverkas. Sjukvårdspersonal ska erbjudas uppdaterad information, aktuell evidens och kunskap som stöd i arbetet med patienter. I enlighet med Socialstyrelsens riktlinjer ”Prevention och behandling vid ohälsosamma levnadsvanor”, 2018.

Utbildning avser fysisk aktivitet och FaR, goda matvanor, tobaksavvänjare, alkohol/droger/spel.

Folkhälsoenheten ska vara primärvården behjälplig med deras ”Hälsorum”.

Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter, SRHR

Arbetet utgår från att bästa tänkbara sexuella och reproduktiva hälsa ska vara en rättighet för regionens invånare. Arbetet med att främja den sexuella hälsan vävs samman med det förebyggande arbetet för att minska smittspridning och konsekvenser av hiv och andra sexuellt överförbara infektioner, oönskade graviditeter och sexualiserat våld och utgår från ett rättighetsperspektiv. I strävan mot en jämlik hälsa ska SRHR tillgängliggöras för grupper som har sämre tillgång inom olika verksamheter.

Folkhälsoenheten samordnar arbetet i länet genom ett SRHR-nätverk där representanter för olika verksamheter inom RegionJH, elevhälsa, skola, Länsstyrelsen, MIUN, RFSU, RFSU med flera ingår. Nätverket har egen handlingsplan som följs upp fortlöpande. En del av arbetet görs även i samverkan med övriga regioner i Norrland inom Kunskapsnätverket SRHR Norr.

Tillfälliga olika projekt kan tillkomma.

Exempel: Under 2018-19 har medarbetare från Folkhälsoenheten varit processledare för ett utvecklingsarbete med medel beviljade av Socialstyrelsen, där några hälsocentraler och ungdomsmottagningen Östersund har erbjudit patienter med lättare psykisk ohälsa att genom fysisk aktivitet/ träning i grupp förbättra sitt mående.

Tobaksfri Duo

Folkhälsoenheten samordnar arbetet kring Tobaksfri Duo för de skolor som valt att ingå. Ungdomar som går i årskurs 5 - 9 skriver kontrakt om att vara tobaksfri fram till skolavslutningen i årskurs 9. Gymnasieskolor bör komma att involveras framöver.

Tobacco Endgame- Rökfritt Sverige 2025

Är ett opinionsbildningsprojekt där målet är att göra en utfasning av rökningen i vårt land till att omfatta en mycket låg andel, 0 - 5 % av befolkningen 2025.

Jämtlands läns Landsting beslutade som första landsting att ställa sig bakom initiativet 2015.

Sedan 2018 har Folkhälsoenheten endast haft personal på 50 % som arbetat med hela området tobak att jämföra med år 2017 då det var 125 %. (Tobaksfri Duo ligger utanför detta). Om inte möjlighet att tillsätta mer resurser under 2020 kommer arbete med Tobacco Endgame att fortsatt vara på sparlåga.

Utvecklingsuppdrag primärvården: Hälsovalskontoret har huvudansvaret men Folkhälsoenheten har det operativa ansvaret i samverkan med biträdande primärvårdschef för att utse vilka hälsocentraler som beviljas medel. Samverkan kring regler för utvecklingsuppdrag sker med vårdvalsnämnden. Folkhälsoenheten ger hälsocentraler aktivt

stöd i planering, genomförande samt utvärdering. Kontaktpersoner från Folkhälsoenheten utses för varje utvecklingsuppdrag.